Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 125 (10.802). Львів, вівторок 8 червня 1926 Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Політична ситуація.

Формування нового уряду. — Зменшення числа міністрів. — Перед уступленням марш. Ратая. — Кріза в клюбі ППС. — Проєкт уряду в справі зміни конституції. — Які реформи думає перевести новий уряд. — ЗЛН. за зміною виборчої ординації. — Скликання сенату.

Варшава, 6. червня 1926.

В соймових кульорах тиша і спокій. Більша частина послів виїхала з Варшави на провінцію. Залишилися тільки президії деяких клюбів, але й тих не видно в кульоарах.

Тимчасом ведуться конференції і розмови в справі сформування нового уряду, який має бути утворений в середу. Загально думають, що провід нового уряду спочиватиме дальше в руках дотеперішнього премієра Бартля. Кажуть, що в новім уряді наступлять зміни тільки на становищах міністра скарбу, торговлі і промислу, земельних реформ і рільництва. За те говориться багато про зменшення числа міністрів з 13 на 8. Відсунення сойму чи пак його представництва від всяких впливів при формуванні уряду є найкращим доказом поминення парляментарних чинників теперішньою державною владою — всупереч дотеперішній традиції.

В парляментарних колах ходить чутка, що марш. Ратай хоче уступити зі свого становища. Кажуть, що причини його резиґнації треба шукати в тих інцидентах, які спричинили перенесення Нац. Зібрання з сойму до замку. На запит денникарів у цій справі Ратай відповів, що його „резиґнація не є виключена“. За причину резиґнації буде поданий, розуміється, стан його здоровля.

„Жечпосполіта“ подає, що в минулу пятницю група соціялістичних послів зложила на руки президії клюбу внесення на виключення з партії послів Ніського, Гавснера, Яворовського і кількох инших за те, що всупереч програмі й інтересам ППС. заанґажували партію в політику марш. Пілсудського, яка йде по лінії мілітарного автократизму й оборони посідаючих кляс. ППС. через тих послів здискредитувалася в очах робітників і звязала собі руки в політичній діяльности. „Жечпосполіта“ додає від себе, що це внесення є поправді спрямоване проти послів Морачевського і Дашинського, які працювали в тісному порозумінні з пос. Яворовським.

„Експрес Поранни“ подає, що президент Мосціцький має намір проголосити з нагоди обняття ним найвищої влади в державі акт амнестії за політичні, пресові і кримінальні проступки.

Міністерство справедливости під проводом мін. Маковського веде інтензивно працю над виробленням урядового проєкту щодо зміни конституції, особливо в ділянці поширення атрибуцій президента, як також модифікації виборчої ординації. Одночасно йде праця над проєктом надзвичайних повновластей, які дозволяли би президентові зміняти приписи виборчої ординації.

З кол, що стоять близько до нинішніх керманичів польської держави, інформують, що новий уряд має намір забратися до основних, радикальних змін в ріжних ділянках державного життя. Він має виступити з широкою програмою, переведення якої вдоволилоб широкі маси. Щодо „національних меншостей“, то говориться про територіяльну автономію для Українців і Білорусинів і про український університет у Львові. Крім того є намір змінити статут Банку Польського по думці вказівок проф. Кеммерера. Плянуються також далекойдучі редукції в урядничім апараті. Новий уряд зробить усе можливе, щоби стабілізувати валюту, а в першій мірі буде старатися збільшити експорт з Польщі, щоб таким робом до краю впливала чужа валюта.

ЗЛН. приняв на свойому засіданні у Варшаві м. ин. таку резолюцію: „Клюб ЗЛН. стоятиме дальше при рішучім домаганні відповідної зміни виборчої ординації, як також запевнення будучій народній репрезентації правної діяльности і безсумнівного польського характеру, а також відповідної зміни конституції з метою скріпити начальну виконавчу владу“.

„Пяст“ не відбув ніяких клюбових нарад після заприсяження президента, виходячи з заложення, що з хвилею вибору президента всі біжучі справи поладнано. Справу розвязання сойму і зміни виборчої ординації клюб „Пяста“ обговорюватиме тоді, коли уряд з ними виступить.

На середу 9. ц. м. скликав марш. Тромпчинський засідання сенату. Це викликало в політичних колах деяку сензацію, але виявляється, що сенат скликано тільки для поладнання залягаючих справ, ухвалених давно соймом.

Сепаратизм у Познанщині.

Організація оборони держави в Познані у звязи з вибором нового президента оголосила такий комунікат:

„З уваги на те, що спокій у тутешній дільниці завдячує суспільність головно цивільним і військовим властям, котрі заняли становище, зовсім згідне з її переконаннями, жадатимемо, щоби в ці власти не вносити розламу персональними змінами, доки не привернеться правильних умовин державного життя.

Вважаємо конечним, щоби керовники і члени всіх організацій, яких метою є оборона публ. порядку, витривали незломно на своїх становищах. Урядовців і військових взиваєтся не уступати зі заниманих ними становищ, хоч би грозили їм найтяжчі моральні конфлікти, в зрозумінні, що цього вимагає від них вищий інтерес батьківщини“.

Справа санації фінансів Франції.

Бріян їде до Женеви.

Париж, 6. червня 1926.

Після засідання ради міністрів Бріян повідомив, що їде до Женеви. Фінансове положення — сказав Бріян — не змінилося. Сподіється, що проєкт санації фінансів предложать палаті ще перед предложенням буджетового проєкту. Комітетові знавців слід оставити повну свободу ділання при розгляданні поважних справ уздоровлення фінансів.

Рада міністрів рішила ввести в життя програму про обмеження привозу й обмеження в споживній ділянці. Для переведення того завдання створили комітет, до якого належать міністри внутрішніх справ, суспільних робіт, торговлі і хліборобства.

Диктатура в Портуґалії.

Віденські часописи повідомляють із Лісбони, що 6. червня появився там розпорядок, яким розвязано парлямент і всі парляментарні комісії. З днем 6. червня проголошено диктатуру. Ґенерал Да Коста ввійшов на чолі військ до Лісбони. Да Коста обняв диктатуру.

Місяць нарад у Женеві.

Женева, 5. червня.

В червні ц. р. радитимуть у Женеві: до дня 5. червня перші загальні збори міжнародного бюра праці, від 7. до 25. червня другі заг. збори міжнар. бюра праці, 3 червня фінансовий комітет (три дни), 7. червня Рада Союза Народів (8 днів), 8. червня мандатова комісія (10 днів), 9. червня комісія економічної статистики (5 днів), того самого дня комітет знавців для справ охорони жінок і дітей (4 дни), 15. червня підкомітет для справ умової власности, 17. червня підкомітет для справ взаємин між університетами (3 дни), 20. червня підкомітет для справ мистецтва й науки (три дни), 23. червня бібліографічний підкомітет (3 дни) і 26. червня міжнародня комісія для умової співпраці (5 днів).

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Львів, 7. червня.

До суботи включно переслухали девять обвинувачених. Обв. Микола Бігун не признається до вини. Каже, що в тім часі був у Чехословаччині. Обв. Ярослав Барановський признався до нападу на почт. віз у Калуші, котрий не вдався. Брат його Роман Барановський не признається до вини. Обв. Антін Медвідь признається до захоплення грошей з каси повітової ради в Долині. Чув стріли з Долини (вбивство Громадки), але хто стріляв, не знає. Обвинувачений Микола Ясінський признається, що належав до організації під призвищем Ліщинський. Яка ціль організації і хто належав до неї, не може вияснити. Участи в нападах на почтові вози у Львові й Калуші не брав. Признається до участи в захопленні грошей із каси повітової ради в Долині. Х о там іще брав участь не знає. Одержав приказ з організації і виконав його без застережень. Гроші забрав голова організації. Члени організації не знали, скільки там було грошей.

На цьому перервали розправу до понеділка. Розправа потриває напевно кілька тижнів, бо є покликаних аж 70 свідків.

Лист із Югославії.

„Реч“ про українське питання. — „Кровавий Петлюра“. — Петлюра та українська справа в освітленні російського „лібералa“ О. Ксюніна. — Що пише „Новое Время“.

(Від власного кореспондента.)

Біоград, 1. червня 1926.

Українське життя в Біоградoві назовні мало помітне, але крок за кроком воно потроки йде вперед, прямує до того, щоби з часом вийти і на ширший шлях. Не зважаючи на дуже несприятливі умови, місцеві Українці всеж таки провадять деяку національну роботу. Потрохи поширюється „Просвіта“ відбувається інформування місцевого населення у наших справах і частіше починають звлятись зовнішні ознаки того, то ми таки існуємо. До цікавих звищ в нашому тутешньому житті треба віднести два, що заістнували в останніх часі. Може вони і занадто дрібні з ширшого погляду, але важні для нас, що тут працюємо. Инколи досягти якогось дрібного успіху на самому початку буває часто далеко трудніше, ніж тоді, як уже є готовий ґрунт для успіхів. — Таким нашим успіхом на ґрунті пропаганди є поява в сербському щоденнику „Реч“ (в ч. 641) редакційної статті — „Поглед на українське життя з нашого становища“. Ця газета як відомо читачам із відділу „Ucraina“, вже декілька разів уділяла місця статтям п. І. Будза про українські справи, але нова стаття є цікава тим, що вперше в сербській пресі українська справа поставлена на площину розгляду її з сербського становища й інтересу.

Стаття починається вступом, в якому стверджується, що сербська преса з усієї европейської присвятила найменше уваги українському питанню, а населення не знає ні історії, ні культури, ні літератури та мистецтва, як і політичного життя „цього нам также близького братнього народу“. Далі зазначує, що колишня російська дипльоматія витрачала великі гроші на те, щоби закордоном як можна менше знали про її внутрішні справи та досягала того, що на Росію дивились як на суцільну славянську державу. Роблючи короткий перегляд подій на Україні та побиваючи „стару байку російських шовіністів про те, що „Україну“ придумав німецький генеральний штаб“, газета робить огляд сучасного стану на поділених українських землях. Незалежно від того, як вирішаться взаємовідносини між Росією та Україною, остання всеж мусить відгравати велику ролю як завдяки своєму багацтву, географічному положенню, кількости населення, так і завдяки „багато вищому культурному рівню населення у порівнанні з народом великоруським“. На прикінці статті обговорюється необхідність ознайомлення з українським народом та його ріжними здобутками у їхньому (сербському) інтересі, бо без цього:

„Зрозумілим є, що не зможемо (в майбутньому) увійти в ближчі відносини з народом, котрого ми взагалі не знаємо і котрий звик дивитись на нас як на варвара, котрий його ігнорував“.

„Українці виявили багато більше зацікавлення нами, ніж ми ними і навіть тепер, у дуже ненормальних та тяжких умови-

гимназію в Долині підложено бомбу, а поліція донині не знайшла виновників.

Міжнародніх зобовязань відносно національних меншин польський уряд не додержав. Всупереч конституції, всупереч законові з р 1922 почалась на наших землях польонізація. Власти домагаються від нас пошани до своєї конституції, а самі її не додержують.

На вид таких жахливих картин, відносно мого краю я вважав, що безчинно сидіти на чужині це попросту гріх. Я рішився вернути з еміграції до краю. Звертаюся до Польського Посольства в Празі і прошу документів. Тих документів я не дістав. В посольстві сказано мені, що тоді коли вони давали документи, ми не хотіли, а тепер коли ми хочемо їхати, вони нам документів не дадуть.

Не оставалось мені нічого иншого як повернути до краю нелегально, перейти границю без паперів, що я і зробив. Дня 14. XI. 1924 р. виїхав я з Йозефова через Прагу-Ужгород до границі коло Лавочного, перейшов її, сів до поїзду у Сколім і приїхав до Станиславова.

Тут зайшов я до одного товариша і в розмовах з ним доповнилася мені та страшна але правдива картина про останні випадки. Польська влада по розпаді Австрії застала в Галичині 3662 українських шкіл в 1630 польських шкіл; та вже з кінцем року 1924 було українських шкіл 1900 а польських 2948. Отже 2/3 частини українських шкіл знищено. Та і та частина шкіл, яка остала, була на половину польська. Головними польонізаторами шкільництва були і є організації народові, котрі мають вплив на урядові чинники і котрі стали державою в державі. Ось хотяй би такі панове Прушинські і б. міністер Грабський, котрий стався славним зі своєї політики на полі шкільництва зі своїми штучними деклараціями, штучними плебісцитами та утраквізаціями довели вкінці до того, що українських шкіл в Галичині остало 867. (1/4 частина як за Австрії) на 3800 польських.

На других українських землях під Польщею відносини щодо шкільництва ще погіршали. І так на Волині, де Українці за давніщих часів мали 1500 українських шкіл на 160 польських, не мають тепер ні одної української школи.

Не краще представляється справа українського університету. За Австрії був львівський університет утраквістичний, так що Українцем не роблено труднощів. Та з приходом до влади Поляків став він польським і Українців на нього не приймали. Таке кривдження української молоді довело до того, що сотні її мусіли шукати науки за границею, а коли матеріяльні средства на те не дозволяли, шукали в краю або заняття або мусіли йти в підземелля і активно змагатися змінити ті невиносимі відносини. Заходи україн. Товариства Петра Могили і нашої Академії Наукового Товариства Тараса Шевченка, лишилися безуспішні. Засновано український університет і сталася нечувана в історії людства річ. Університет найвища наукова інституція мусіла укриватися по пивницях — катакомбах і инших подібних льокалях, бо поліція уважала університет і науку за річ антидержавну і заборонену. Зачалася тяганина професорів і студентів по поліції, зачалися переслідування, а навіть адміністраційні арешти.

Для оправдання себе перед заграницею уряд від часу до часу видвигав справу українського університету, а навіть призначив місце осідку для українського університету — Краків.

В 1922 р. польський сойм ухвалив навіть закон, після котрого справа українського університету має поладнатися на протязі 2 років. Дотепер минає вже 4 роки, а справа українського університету ще не побачила денного світла.

Страшною видялась мені також аграрна політика. Дрібноземельне і безземельне селянство Західної України пухне з голоду задля браку землі, а уряд спроваджує кольоністів Мазурів. Виснажене голодом українське село обдароване великими податками і данинами та примусовою асекурацією у польських асекураційних установах. До експльоатації лісів, до праці по фабриках спроваджується кольоністів а у нас тисячі безробітних робітників Українців голодують.

Покладає свою руку також і на церковні справи. Заведено польську мову в парохіяльних урядах, на Волині сконфісковано кількасот церков та перемінено на костели серед жахливих сцен. Політичної свободи у відношенні до Українців влада не визнає. Права зборів майже не істнують. Скрізь самоволя урядових чинників. Одинокою вільною трибуною є судова саля розправ. Це були вісти, які мене стрінули на привитання у рідньому краю.

Так перебув я 3 дні в Станиславові. Третого, дня то є 28. XI., повідомлено мене, що маю ввійти в контакт і порозумітися з 4 моїми товаришами. Я дістав наказ від моєї організації, що нас 5 має сконфіскувати почтові гроші, котрі підуть зі Станиславова до Калуша. Послушний наказові порозумівся я з моїми товаришами і вечером купив білєт та поїхав до Калуша. В Калуші, коли висів я з потягу і вийшов на місце, де стояли фіякри, почалась з невідомої мені причини стрілянина.

Наш плян не удався і мусіли ми вицофатися. Була темна ніч. Я околиці не знав; але один з нас знав ту околицю і ми за його проводом над раном зайшли до якоїсь йому знаної хати, де переспали до рана. Рано, коли я пробудився, прийшов до тої кімнати, де я спав один з товаришів і сказав, що автом приїхала поліція і що мусимо втікати. Я скоро убрався. Вискочили ми через вікно і почали відстрілюючись утікати в поблизькі корчі. Коли по кількапятьох кроках корчі скінчилися, ми замірили перейти ріку Лімницю вбрід; одначе погоня, котра була за нами на 300—400 кроків зачала нас обстрілювати, так що ми мусіли подинутися на чисте поле. Коли віддалилися ми на 500 до 600 кроків, побачив я перед нами поліцая. Я побачив наше тяжке положення, перед нами поліція, за нами погоня і я зрозумів, що урятуватись нам всім буде неможливо. Пятого я рішив відлучитися від моїх товаришів, стягнути на себе переслідування поліції і тим способом улекшити втечу моїм товаришам. І так сталося! Товариші урятувалися! Мене в селі Блудниках обскочили зі всіх сторін поліцаї, там мене арештовано і запроваджено на постерунок. За яку чверть години приїхала автом поліція і агенти, котрі вважали за перший свій обовязок накинутися на мене і мене тяжко побити, що повтовювалося кілька разів. Пізніше відвезено мене автом до Калуша, де почалося поліційне слідство. Тут зазначую, що підчас поліційного слідства мене тяжко побили агенти Добруцький і поліція калуська. В судових актах повинна бути моя фотографія з побиттям і протокол лікарських оглядин.

Так представляється мій вчинок. В очах пана прокуратора я бандит. Але для всіх людей, що розуміють, що то є воля, свобода і незалежність народу і як поодинокі члени цього народу хочуть її здобути — я не бандит. Коли в гімназії я завдячував дуже богато вашим поетам від Міцкевича, Словацького до Серошевського, то в довгих хвилинах сидження в таборі і на еміграції, я читав, переймався і здобував собі основи для кращої будуччини моєї нації на творах і споминах ваших великих революціонерів від Окшеї, Мірецького, Барона аж до живущих ще сьогодня теперішнього маршалка Йосифа Пілсудського, його жінки, б. президента Войцеховського (Едмунд), Медарда Довнаровича і всіх тих, що сьогодня стоять на чолі польської держави.

Їм завдячую, що в страшних часах психічного занепаду в таборі і на еміграції, коли я бачив руїну моєї держави, що я не попав в розпуку і йдучи слідами цих великих революціонерів і будівничих Польщі, я малий чоловік пішов їх слідами.

Я поступив подібно, як радив поступати Італійцям у їх визвольних змаган як ваш найбільший поет і пророк Адам Міцкевич. Я поступив так, як поступав колись ваш перший маршалок Польщі, ваш національний герой п. Йосиф Пілсудський (Віктор).

Я не бандит, панове судді! Я карний член моєї організації, виконав тільки її наказ, — особистих користей я не мав.

І прошу мене судити не як бандита, але як члена українського народу, жовніра української армії, що виконував тільки розказ своєї організації для добра мого українського народу. Я робив тільки те, що зробили ті, що з гордістю тепер співають:

...rzuciliśmy swój życia los
na stos, na stos.

Зі спорту.

Ситківкові змагання.

Львівський ситківковий клюб уладив ситківкові змагання, що почалися дня 27. травня. Комітет, зложений з членів виділу і знавців, поділив усіх грачів на чотири кляси, а в кожній клясі означив ранґи, себто місця грачів, залежно від їх техніки й сили. Змагання повинні були показати, чи оцінка комітету була вірна і чи грачі втримаються на тих місцях, які їм заздалегідь були призначені. Отже не були це змагання за мистецтво. Головна мета їх була згуртувати в Українськім Клюбі всіх наших ситківкарів, на разі у Львові, і зробити перегляд сил, чи можемо вже тепер пориватися до міжклюбових змагань з Німцями, Жидами, Поляками.

Треба відразу сказати, що наміченої мети не вдалося вповні осягнути. До Клюбу записалося щойно 50 членів, а до змагань стануло у всіх 4-ох клясах ледви 30 грачів. Визначні сили Туркевичів відтягнулися від перегляду, з провінції приїхав лиш П. Франко, взяв назад зголошену ракету Якубович.

Але й такі обкроєні змагання були доволі цікаві, мали прегарні стрічі і принесли деякі несподіванки.

Зачнім від кляси пань.

В першу чергу бажано було розіграти змагання між панями Г. Шепаровичевою і Лісовською; на жаль, п-ні Лісовська не зголосилася, так, що п-ні Шепарович стрінулася в бою з п-ю Копертинською і перемагала її в двох, що правда, тяжких сетах 6 : 4, 9 : 7. Третє місце між панями займає молоденька п-на О. Струмінська, дуже рухлива, сильна, зі сильними і вміло плясованими ударами. Перемагала досить легко, бо в двох сетах Н. Говиковичівну 6 : 3, 7 : 5, яка з черги побила п-ну О. Козакевич 6 : 2, 3 : 6, 6 : 0. Найменше тренінгу має наймолодша, але надійна п-на О. Федаківна, що програла з п-ною Козакевич 7 : 5, 6 : 3.

Крім п. Лісовської не стануло до змагань п-і: Навроцька, Лежогубська, О. Левицька, Мамчаківна, Гамчикевич та богато инших. Через те трудно означити жіночі ранґи.

Паням конче треба вправляти пильно мішану гру, присвоїти собі основні засади плясування, остріші удари, а передовсім опанувати бекгенди.

В клясі **новиків** ставали до змагань три ветерани спорту (як на іронію). Інж. Віцковський Юрій побив легко на голову голову Ситківкового Клюбу інж. Шепаровича 6 : 1, 6 : 3, але сам уляг техніці плясування знаного копуна п. Верхоли 4 : 6, 6 : 1, 6 : 0. Останнього пильний тренінг може легко довести до вищої кляси.

На 15 записаних **юніорів** стануло до змагань лише 8. Найбільше стріч мав відомий маестро І. Волинець і переміг усіх своїх противників: Навроцького О. 6 : 1, 6 : 3, Чучкевича 6 : 2, 6 : 4, вкінці С. Бачинського 7 : 9, 7 : 5, 6 : 4. Побив усіх не так фізичною силою, як радше ростом, залізною витревалістю і бігом, якого по його 85 кг. трудно було сподіватися. Рівний йому технікою гри є Б. Федак, що побив С. Бачинського 2 : 6, 6 : 2, 7 : 5. Він-же розіграв змагання за перше місце з п. Волинцем. Це сталося 31. VI. і Федак побив Волинця 7 : 5, 7 : 5. З инших грачів II. кл. вибивається Макарушка, що побив Врецьону 5 : 7, 9 : 7, 6 : 3 і Пашкевича 6 : 2, 6 : 4.

І. кляса сеніорів показала найбільше цікавих і сильно емоційних стріч. З 16 намічених грачів стануло до змагань аж 12, що-найліпших ракет. 11. і 12. місце лишилися незмінені, бо Залозецький побив В. Палієва 6 : 4, 6 : 3, що має дуже мало тренінгу, дещо за-тяжкий і бє часто необчислимо високі мячі. Малу перевагу в грі, а більше щастя мав Процишин зі своїм противником С. Рожанковським. Т. Франко легко побив В. Слоневського 6 : 2, 6 : 0, що був очевидно недиспонований. Так само д-ра Тисовського 6 : 1, 6 : 1. Иншого дня Слоневський побив Процишина 1 : 6, 6 : 1, 6 : 4. На пятім місці вдержався В. Рожанковський, що переміг у трьох сетах д-ра О. Тисовського 5 : 7, 6 : 1, 6 : 1, але й сам з черги підляг вищій техніці і спокійній грі П. Франка 7 : 5, 4 : 6, 6 : 1. Необчислимий грач є Дрогомирецький. Він переміг П. Франка 6 : 2, 6 : 3, а другого дня дався побити проф. О. Кульчицькому 6 : 1, 6 : 3.

Найцікавіша була стріча між двома мистцями української ракети З. Сасиком і О. Кульчицьким, вислід котрої для богатьох не був певний. Кульчицький сервує, зачеркуючи ракетою коло аж від плечей без звороту праворуч. Серва сильна, трохи стята наліво, але не плясована. Ресерва дуже ріжноманітна: чопи, льоби, бекгенд-драйви, тілденівські сляйси, летняки, звали (смечі) сіткові — всі досить зручно плясовані. Меншу скалю ударів запродукував Сасик, за те успішніші драйви й бічні сіткові удари. Серва Сасика дуже гостра, подібна до смечу. Брати її можна лише геть зпоза гриша. Позатим Сасик грає дуже шикарно, спокійно, бігає швидко, знаменито орієнтується і найкраще плясує. Найліпше теж з усіх українських грачів починається при сітці. Вислід: Сасик З. — О. Кульчицький 7 : 5, 9 : 7.

Загальне враження таке, що з 8 першими грачами нашої А. кляси можемо мірятися з ситківковими секціями инших львівських клюбів, як „Vis", „Гасмонея" чи й „Погонь". **Т. Ф.**

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Вівторок 8.VI. Бережани.
Середа 9.VI. Підгайці.
Четвер 10.VI. Тернопіль.
Субота 12.VI. Підволочиська
Неділя 13.VI. Підволочиська.
Понеділок 14.VI. Збараж.
Вівторок 15.VI. Збараж.
Середа 16.VI. Теребовля.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 30—?

Замість вінків на могилу о. Івана Олесницького Родина Олесницьких складає 200 зол. на „Рідну Школу", якою Покійний так дорожив. За щедру жертву складає щиру подяку Головна Управа Українського Педагогічного Товариства. 1845 а 1—1

Вистава творів Франка і звязаних з ними пов суспільно-літературних відкрита щодня від 10—16 год. в Національному Музеї, вул. Мохнацького ч. 42. Вступ 1 зол., учням 0·30. Для більших гуртків пояснення. 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч.10

пригноблення з приводу його трагічної смерти. Та вже без огляду на ідеольогічні чи персональні симпатії й апатії, тутешні Українці до краю обурені становищем жидівської преси і відповідальних жидівських кол до справи нікчемного вбивства б. гол. отамана.

Після вбивства отам. Петлюри.

Становище віденської преси і хто за тим криється.

Відень, 5 червня 1926.

Вістка про вбивство от. Петлюри зробила тут сильне враження. Мала частина тут. преси („Н. В. Таґблят") подала сухий факт, а решта, використовуючи цю нагоду, переїхалася не лише по пок. Петлюрі, але й узагалі по всіх Українцях. Перед вела брукова „Ді Штунде" і сіоністична „Морґенцайтунґ", за ними бандитсько-комуніствуючий „Абенд", який теплим словом згадав також „галицькі банди" (ця стаття інспірована в тут. радянському посольстві), а навіть соц.-демократичний офіціоз „Арбайтерцайтунґ"! Як довідуюся із цілком певного джерела, отсю зорганізовану протиукраїнську акцію ведено на доручення прес. польської агенції при тут. посольстві (шеф Жид д-р Парнес) відомим з процесу Штайґера автором фальшивих зізнань Н. Рандом. За виїмком, як згадано, „Абенд-у". Значить, свойому союзникові віддали польські урядові круги останню прислугу згідно зі своїми даними навиками. В „Н. Фр. Прессе" була також бандитська стаття про погроми на Україні і про ролю в них пок. отам. Петлюри, але ця продажна жидівська газета здавна виступає проти нас з цілою послідовністю.

По широкому світі.

Англія найшла нові копальні вугілля між ріками Гумбер і Ваш. Таку інформацію подав до прилюдного відома голова льондонського геольогічного інституту. Ці величезні копальні мали би забезпечити Англію на сотки літ.

Німецький уряд приготовив уже проєкт закону про введення одноцільного державно-національного прапору.

Льойд Джордж заперечує звісткам буцім-то покидає ліберальну партію в користь робітничої. Він виїшов на зборах своєї партії переможцем і лишається в ній надалі.

Єгипет домагається від Англії енергійно нового поширення своїх прав.

Курди знову збунтувались проти турецької влади і зайняли деякі міста та села.

Орґанізаційний рух.

Повітовий народній зїзд в Тернополі.

Тернопіль 3. червня 1926.

Сьогодня відбувся в салі „Міщанського Братства" повітовий Народній зїзд тернопільського повіту. Взяло в ньому участь 25 делеґатів з 54 сіл. Між делеґатами: жмінка світських інтелігентів, кільканадцять священиків, решта селяне (мущини й жінки).

Наради отворив д-р Ст. Баран. На вступі своєї промови присвятив теплу згадку б. головному отаманові Сим. Петлюрі, яку присутні вислухали, повставши з місць. Опісля бесідник подав ядерний нарис української політики дотепер, підкреслив вагу політичної організації та візвав учасників зїзду вибрати президію нарад.

Головою зїзду вибрано д-ра Остапа Постригача, заступниками голови: Миколу Якимчука, господаря з Глубічка вел. й о. Євгена Лопатинського з Прошова. Секретарювали: студ. Степан Довгополий з Ігровиці і господар Осип Костів з Буцнева.

Реферат про програму УНДО. виголосив делеґат Центрального Комітету п. Олекса Черкавський, організаційний реферат п. М. Струтинський.

В дискусії забирали голос: Ол. Гладишовський з Купчинець, о. Степан Гонс з Ігровиці, д-р Заплітний, Бляшка Баранова, М. Струтинський, Катерина Сембаєва й ин. Окрему увагу присвячено справі організації жіноцтва. Дехто з бесідників підносив сумніви, чи слід творити окремі організації жіноцтва. На ці сумніви відповіла п-ні Бляшка Баранова: Досі на політичне освідомлення жіноцтва замало звертали уваги. Ця справа тепер незвичайно актуальна, бож жінки здобули собі політичні права. Центральні установи Обєднання і повітові і Народні Комітети не в силі у власнім заряді перевести широко закросної акції в напрямі політичного освідомлення жіночих мас. Тому потрібний переходовий етап творення окремих жіночих кружків, яких завданням виконати підготовчу роботу. Тому й основано в в Тернополі жіночий кружок обєднання, до якого належить 130 жінок. Кружок намітив собі плян праці в повіті. 16. червня заходом кружка відбудеться політичне жіноче віче, на якому реферувати будуть п-ні сенаторка Левчанівська і п-ні Баранова.

До повітового Народнього Комітету вибрані: д-р Степан Баран (голова), д-р Ост. Постригач, Андрій Фалендиш, д-р Іван Якимчук (всі з Тернополя), Антін Купько з Чернилова руського, о. Степан Вонс з Ігровиці, Іван Кручовий з Березовиці вел., Ол. Гладишовський з Купчинець, д-р Роман Слюзар з Микулинець. Заступниками вибрано: Івана Білого з Петрикова й о. Миколу Бриля з Івачова горішнього.

Три місця зарезервовано для жінок, які своїх делеґаток до ПНК. виберуть на вічу 16. ц. м.

НОВИНКИ.

— **Бібліографія Франка.** Інститут книгознавства на Україні закінчив уже під проводом Довгання праці над повною бібліографією творів І. Франка та всього, що про нього досі писалося. Частина цієї бібліографії буде незабаром видана в Альманаху, присвяченому памяти І. Франка. Рівночасно друкується в 5-ому числі журналу „Життя й Революція" бібліографічний показчик праць І. Франка, зложений виставочно-консультаційним відділом Всенародньої Бібліотеки України. Показчик обійматиме: 1) твори І. Франка, 2) красне письменство (поезії, повісти), 3) драми й діточу літературу, 4) наукові розвідки Франка та 5) літературу про Франка.

— **„Просвіта" в Білгороді — Франкові.** В Т-ві „Просвіта" у Білгороді відбулися дня 28. травня урочисті збори, присвячені десятилітнім роковинам з дня смерти І. Франка. На зборах голова „Просвіти" п. І. Будз виголосив реферат про життя та діяльність Поета, скінчивши його закликом складати жертви на рукотворний памятник Франкові.

— **Нова повість Б. Лепкого.** З Берліна пишуть нам, що в найближчих днях появляться друком в „Українській Накладні" (Я. Оренштайна) дві частини трильогії „Мазепа", а саме „Мотря" (в двох томах) і „Не вбивай" (в одному томі).

— **Винниченко на італійській сцені.** У трьох римських денниках, які попали в наші руки „Il Messagero" з дня 1-го червня, „Il Risorgimento" та „Il Tevere" з цьогож дня є довгі рецензії про премієру „Брехні" Винниченка в театрі „Valle". Головну ролю Наталі Павловної відтворила славна італійська артистка Емма Ґраматіка. Преса признає одноцідно, що пєса мала великий успіх. Усі рецензії є подрібною аналізою самого сюжету пєси. Вражає те, що ні в одній нема ніяких інформацій про самого автора, якого мабуть не знають, а навіть і натяку, що він — Українець. „Il Tevere" вдоволяється фразою: „di russo dr m…". Таким робом успіхи нашого драматурґа на чужині йдуть на рахунок російської літератури.

— **Смерть митрополита В. Репти.** В Чернівцях номер у 84-ім році життя б. православний митрополит Буковини, д-р Володимир Репта. Покійний Репта обняв митрополичий престол іще в 1890-ім році й уступив щойно перед двома роками наслідком недуги. Покійний митрополит, хоч українського походження, вважався за Румуна і противився українським заходам в справі признання належних прав української більшости в буковинській православній церкві, особливож в справі поділу буковинської православної дієцезії на українську й румунську.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Валенти з буком.

Маю пару знайомих між Поляками, з якими час до часу заплянкую розмову на політичні теми. Недавні випадки у Варшаві не давали мені спокою, як мозолі на ногах. Я хотів поговорити про це з кимсь, кому ці події наганяли більше страху з огляду на цілість держави.

Двох моїх знайомих Поляків мають досить ліві погляди, не тому що один з них зизує на ліве око, а другий на праве не бачить, але тому, що оба вони зредуковані урядники. За те третій мій знайомий, людина добре ситуована, бо працює в уряді, де хабарями ледве заносить… Він має праві погляди: любить Муссолінія, Прушинського і спекуляцію валютою.

До цього то правовірного, повноправного обивателя звернувся я за інформаціями.

— Скажіть мені, пане, що з того всього буде?

Мій знайомий підсміхнувся…

— Що буде то буде, але ви на тім не скористаєте…

— Або я таке кажу! Мене тільки цікавить ваша доля. Дрантива камениця, знаєте самі, може від самого страсення розвалитися.

— Pium desiderium Українців! — відрубав мій знайомий. — Та ви грубо помилитесь. Наша камениця може бути перебудована, перемальована, перероблена, але всетаки лишиться наша.

— А на випадок більшовизму?

— Більшовизму!? Ви думаєте що Москалі схочуть нас русифікувати? Польська мова не те, що українська, — ніколи не була і не буде контрреволюційною. А Ларін певно не буде обурюватись на польські вивіски.

Я чув, що програю і зразу перескочив на иншу тему:

— Скажіть, будь ласка, як це можливе: хтось робить у вас переворот, бє наліво і направо, потім усіх побитих кличе до себе, погоджується з ними і перевороту мов би не було.

— Зовсім зрозуміле, то має своє оправдання в нашій психіці.

— Але я не розумію.

— Пождіть! Для прикладу я вам розкажу одну правдиву подію:

Перед війною я мешкав у камениці на Краківській вулиці, в тій самій, що недавно завалилася. Сторожем у ній був якийсь Валенти — непросипущий пияця. Він мав переконання, що ціла камениця його ненавидить і часто робив авантури із-за того. Одного разу, випивши добре на гумор, він станув собі з буком у брамі камениці і кожного льокатора, який вертав перед десятою в хату, валив, куди попало. Вислідом цієї засідки було пару розбитих носів, одні перебиті кишки і кілька синяків на плечах.

Нечуваний погром бідних льокаторів схвилював усіх; на сторожа мали другої днини посипатись скарги до поліції.

Але Валенти, як тільки виспався, пішов до кожного мешкання і перепросив усіх побитих та обіцяв поправу.

І що ви думаєте? — кінчив мій інтерльокутор. — Нічого йому не сталося, скарги ніхто не вносив, а сторож урядував у камениці аж до часу, доки вона не завалилася.

— А як довго ще стояла камениця? — запитав я.

— Ну! Ще яких три роки найменше!

— Боже мій! Три роки ще… — зітхнув я тяжко і… рішився кандидувати на посла.

Галактіон Чіпка

— **Заборони й заборони.** Повітова „Просвіта" в Кремінці на Волині ухвалила уладити в днях від 15—30. червня ц. р. кооперативно-просвітний курс. Староство курс заборонило і рівночасно відмовилося подати причини заборони. А кажуть, що настала зміна, бо побідила лівиця. Видко, що нішо не змінилося і що нема в Польщі такої сили, яка змінилаб мозки веїх „кресових" лицарів. Сподіємося, що цією справою займеться наша Парляментарна Репрезентація і добуде бажаний дозвіл на влаштування курсу.

— **Нічого не змінилось.** Кураторія львівської шкільної округи заперечує в польській пресі звісткам, буцім-то в її складі зайшли якінебудь зміни. Нехай-же ніхто не дивується, коли дотеперішна шкільна система буде продовжуватись.

— **На залізницях надто гаряче.** Дня 3-го ц. м. під Варшавою розкрутив хтось залізничий шлях і поїзд, що йшов від стації Томашів вилетів з рейок. Убитих нема, але є ранені. — На слідуючий день така сама доля була би зустріла поїзд під стацією Лежайськ. Будник в останній хвилині стримав поїзд, що гнав зі швидкістю 60 км. на годину. — Кажуть, що покручені шини є не наслідком злочинного замаху, а великої спеки. — Між Перемишлем і Медикою вломники розбили пять вагонів з мукою та рижем. Ні самі злочинці, ні величина шкоди покищо невідомі. На кожний випадок на польських залізницях зачинає бути надто гаряче…

— **Naczelnik gminy поучає…** Ловецьке т-во „Ватра" в Станиславові цікаво від громадського уряду в Пшеничниках, пов. Товмач таке поучення, яке подаємо без ніяких змін: Gmina z wiadomie, że polowani, do wydzierżawienia naraz e n ema, jednak powołuję się na Dz. U. Woj. i uprasza zwracać się w przyszłości we wszelkich do tut. gminy sprawach jedynie w języku urzędowym to jest „polskim" w przeciwnym razie wszelkie zapytania nie będą wcale brane pod uwagę i pozostaną bez odpowiedzi. — Naczelnik gminy Jacek Wysocki.

— **Знеохочені життям.** 24-літня Ванда Джиґа зіла отруту на шурі в самогубнім намірі. Треба мати велику відразу до життя, щоби вибрати такий спосіб смерти.

— **З кіна.** У кіні „Марусенька" йде подвійна програма в 20 діях сензаційної фільми „Король Парижа", в заголовній ролі з Жаном Дакс.

— **Духовна місія** 5-денна в часі Зелених Свят (повторення Місії Чесного Хреста 1924 р.) відбудеться в часі від пятниці 18. червня включно до вівтірка 22. червня включно в Містковичах, п. Самбір, о. Стефан Макар парох. 1858 1—1

З судової салі.

Епізоди боротьби.

(Третий день розправи.)

(Докінчення.)

Наших урядовців проганяють з посад замикають українські школи, проганяють або переносять на чужину українське учительство. Злочинна рука хоче знищити українські установи. Під дім „Просвіти" під Т-во ім. Шевченка у Львові, під дім „Сокола" в Станиславові, під українські

них життя вони знаходять можливість цікавитись нами, друкуючи в своїх часописах статті про наше політичне і культурне життя, роблять переклади з творів наших письменників. Тому годилосьб і нам, у нашому власному інтересі, їм відплачувати тим самим та уділити більше уваги, ніж та, яку вони мали з нашого боку до цього часу".

Другим „цікавим" явищем на тутешньому ґрунті є стаття О. Ксюніна під заголовком „Крівавий Петлюра", поміщена в найбільше поширеній сербській газеті „Политика" з приводу вбивства С. Петлюри. Бувший співробітник газети „Новое Время" О. Ксюнін тепер перекотився дуже вдало, є постійним співробітником цієї газети і головою Союзу російських журналістів в Югославії. Ми звикли до ріжних виявів правого і лівого російського шовінізму в українських справах. Тому колиб подібна стаття була зявилася в якійсь російській газеті, вона не заслуговувалаб того, щоби на ній зупинятися. Але тут зовсім є щось инше, а саме мета непоінформованим сербським читачам виставити нашу справу в свому освітленні, підкреслити свої висновки видуманими „актами" та поновити старі казки про „німецькі гроші", знаючи, який це може мати вплив на антинімецькі сербські настрої і погляди.

Свою статтю починає О. Ксюнін заявою, що найтемнішою постаттю в російській революції був гетьман Петлюра,

„який служив у Петрограді скромним бухгальтером та у вільні від праці часи, читав книжки проф. Грушевського, котрий вів українську пропаганду на користь Австрії".

Далі йде повне перекручування історичних фактів, якась специфічна ненормальній уяві п. Ксюніна мішанина подій та прерозумні заяви в роді таких:

„На місце червоного прапору Петлюра видумав негайно жовто-блакитний і сповістив на всі боки, що стара Малоросія зі столицею Києвом, у котрому відбулося хрещення Росіян, знову стала самостійною державою".

„Свою працю почав Петлюра з того, що видав розпорядок про друкування всіх часописів та книжок на українській мові, яку вигадав проф. Грушевський. Наступив великий конфуз. Неможливо було знайти ні журналістів, котрі умілиб писати мовою Грушевського, ні читачів, які бажалиб читати ті українські часописи".

Далі п. Ксюнін широко розписується про страшні погроми, різанину жидівських жінок, дітей та старців, грабунки гайдамаків, котрі „були зодягнені у фантастичну одіж і мали виголені голови"; зазначує, що Петлюра увійшов у спілку із більшовиками і з царистами і взагалі з усіми, „навіть з самим чортом". Згадавши нарешті про те, що „запізнена куля потрапила таки Петлюру у Парижі", О. Ксюнін кінчає свою статтю такими висновками на рахунок усіх Українців:

„Самостійницьким, федералістичним Петлюрам завжди хутко розбурхуються мізки, але ці люди завжди кінчають кепсько".

Цілком зрозуміле, що місцеві Українці не могли лишитись спокійними та не реаґувати на таке інформування сербської публики. Щоби авторітетніше ствердити всю брехливість п. Ксюніна, вирішено було виступити від імени єдиної нашої тут організації, наслідком чого і зявилася в ч. 6500 „Политики" стаття-спростування за підписом „Просвіти". Це ще важно з того боку, що „Политика" дотепер рішуче відмовлялася друкувати статті про українські справи певно завдяки впливу свого співробітника-референта в російських справах. На початку свого комунікату „Просвіта" зазначує, що:

„Не будучи ні прихильником, ні ворогом С. Петлюри, але як безпартійна національна організація, бере за свій обовязок в інтересах правди дати поправки до цієї тенденційної статті".

Далі комунікат по пунктах побиває брехливу писанину О. Ксюніна, дає правдиве освітлення діяльности українського уряду, згадуючи, що він не робив утисків на російську пресу, а навпаки — українське слово було завжди під утиском російських урядів.

„Українську мову не міг вигадати проф. Грушевський, бо на цій мові говорить біля 40 міл. народу. На цій мові істнує багата література, а сама Всерос. Академія Наук у Петрограді року 1905 виступила в оборону української мови, яку заборонив російський уряд".

Далі „Просвіта" в свому спростуванні побиває наклепи на Небіщика за жидівські погроми і каже:

„Є неправдою, немов то С. Петлюра був інспіратором жидівських погромів, навпаки, він гостро боровся проти всякого насильства над жидівським населенням. Але в часи горожанської війни не легко це робити, тим паче, що більшість Жидів була прихильною як до більшовиків, так і до инших ворогів України. Російська армія за часів світової війни, не зважаючи на всю свою дисципліну, не могла уникнути жидівських погромів у Галичині, а те, що ріжні елементи робили під фірмою Петлюри є занадто мізерним у порівнанні з тим, що робило військо деяких генералів російської Добрармії (генерал Слащов, Шкура)".

Це спростування закінчується висловом здивування, що ліберальна людина, якою є п. Ксюнін, міг виступити таким шовіністом в усьому, що є українським, та що такого роду статті не лише не зможуть принести нічого в справі порозуміння між українськими та російськими громадянством, а тільки дають ще більше причин до загострення відносин та боротьби.

Уже сама звістка про вбивство С. Петлюри сильно вразила місцевих Українців, незалежньо від їхніх партійних переконань, а стаття О. Ксюніна викликала крім того і велике обурення, котре лише трохи втихомирилось після виступу „Просвіти" зі своїм комунікатом. Цей виступ прихильно зустріли також сербські та деякі російські кола. Цікаво також зазначити, що місцева права російська газета „Новое Время" висловилась дуже здержливо з приводу вбивства С. Петлюри, зазначивши, що вона ніби то не є в курсі справ щодо діяльности Небіжчика і його поглядів. А в числі з 30. травня, подаючи зміст допиту над вбивцем Шварцбартом, додає від себе такі міркування:

„В цім показанню характерним є те, що вбійник як одно із оправдань свого вчинку наводить і те, що Петлюра мав на увазі продовжити боротьбу проти Росії і проти Жидів. Розуміється, тут не місце „Росії", а треба читати — „міжнародню банду плюгавців, які заволоділи Росією" і тоді вийде вразл во міжний звязок її з жидівством. Та так воно є і в дійсности".

Р. Анський.

Після огидного вбивства.

Заява Посольської Фракції УНДО Українського Клюбу.

Жидівський Клюб нежданно видав комунікат в справі вбивства С. Петлюри б. Голови Української Держави.

Зваживши, що з причин від Фракції УНДО незалежних, не може в найближчому часі відбутися повне засідання Українського Соймового Клюбу, а одночасно зявляється невідклична потреба негайно реаґувати на комунікат Жидівського Клюбу, — Посольська Фракція УНДО Українського Соймового Клюбу почувається до обовязку вже в теперішній хвилі якнайрішучіше запротестувати проти безосновних намагань очорнити особу б. Голови Української Держави, якого Жидівський Клюб винує за ті погроми, які справді підчас національно-визвольної війни і соціяльної революції уладжували ворожі українському народові чинники. Фракція УНДО Українського Клюбу разом з українським народом відчуває глибокий біль з приводу трагічної смерти б. Голови Української Держави, хоч не солідаризується в цілости з його політичною акцією.

З огляду на те Фракція з прикрістю стверджує, що агресивне становище Жидівського Клюбу, на жаль — єдиного представництва жидівського народу, тільки збільшить роздражненість у відносинах між українським і жидівським народом, викликану фактом огидного вбивства.

ЗА ФРАКЦІЮ УНДО УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ:

Сергій Хруцький, Борис Когбський.

„За убієнного Симона".

Панахида за душу бл. п. С. Петлюри у Варшаві.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 3. червня 1926.

В неділю 30-го травня ц. р. заходами Центрального Українського Еміґрантського Комітету у Варшаві відправлено заупокійну Службу з панахидою у православному соборі на Празі за душу бл. п. б. гол. отамана Симона Петлюри, звірськи вбитого московським Жидом Шварцбартом. Службу Божу правив архимандрит Полікарп в асисті 12-ох священиків — по українськи; архим. Полікарп виголосив теж відповідну проповідь. Простора церква була вщерть набита українськими громадянами, що живуть у Варшаві, та численними представниками инших народів. І так явилася делеґація від польського війсь. міністерства та генер. штабу в особах: шефа генер. штабу ген. Бурґард-Буркацького, полк. ген. шт. Мацєши, підполк. князя Князєлуцького (кол. звязкового при штабі гол. отамана) й и. Від міністерства закорд. справ був присутній директор східного департаменту Ю. Лукасєвич і радн. М. Шумляковський, з видніших польських діячів були: пп. Юзефовський, Стемповський, Голувко, адв. Шуманський, Мєлковський і ин. З Грузинського Комітету явилися: ген. Захаріядзе, кн. Казбек і ген. Салакай; із Росіян було видно Ліперовського.

В четвер 3. ц. м. у цій самій церкві відбулася друга заупокійна Служба з панахидою з ініціятиви кол. старшин і вояків армії УНР., перебуваючих нині у Варшаві. Правив парох церкви о. Теодорович в асисті численного духовенства; палку промову виголосив о. Сагайдаковський, який м. и. кинув ідею перевезення в будуччині тіла пок. С. Петлюри з далекої чужини над рідний Дніпро. Співав катедральний хор та Українці питомці тутешньої духовної академії.

Серед української еміґрантської кольонії у Варшаві, звязаної з пок. С. Петлюрою звязками тіснішими, ніж яканебудь инша еміґрантська українська громада, панує велике

о. ІПОЛИТ ПОГОРЕЦЬКИЙ.

Франко в ґімназії.

З моїх споминів.

Читаючи спомини про Івана Франка, мало знаходжу згадок про його молоді літа, особливо про його науку в ґімназії в Дрогобичі. Є то прогалина, яку я хоч короткою згадкою хотів би виповнити, тимбільше, що з ним прожив я там у милій дружбі два роки.

Покінчивши IV. ґімназ. кл., ми дуже боялися математики і греки в V. кл. Тому ми стали оглядатися за інструктором до тих предметів. Разом з товаришем Ярославом Рошкевичем вишукали ми собі саме Івана Франка за інструктора. Франко був дуже здібний, відзначаючий. Він ішов до VII. кл. й охотно рішився обох нас учити. Так учив нас цілий рік і ми йому щось там платили. Але за той час ми так пізналися і заприязнилися, що він уже від нас ніякої заплати не хотів брати й учив нас лише з приязни в цілім другім році аж до своєї матури. Є це дуже гарний рис його характеру, що вже в молодих літах у нього проявився.

В ґімназії був Франко дуже скромний і несміливий. Ходив у полотняній блюзі, носив багато книжок і дуже багато читав. У вищих клясах треба було і йому подумати про ліпшу ґардеробу, тож з тим звернувся до мене, а я просив свого вуйка Фаєрайсля (Feuereissl), лісничого з Унятич, і він вибрав Франкові матерію на убрання, а кравець Фішель (Fischel) йому те убрання зробив. У ньому став Франко вже сміливший; у ньому й приїхав до нас до Вацович на село, до моїх родичів, а потім і до Рошкевича до Лолина в долинські гори. Тут запізнався він вперше з нашими родинами і зачав з нами на добре товаришувати.

У вільних хвилях ми виходили собі на село, то до Вацович, то до Унятич, а то й до Нагуєвич, до рідного села Франка і до його хати, де гостили нас сметаною і пирогами. Франко став уже далеко сміліший і одного разу, коли ми були в VI. кл., вибралися ми в чвірку до Унятич до мого вуйка на Зелені свята — з Дрогобича пішки. Там застали ми багато гостей. Час був прекрасний, погода чудова, і ми всі, ґімназисти, вибралися з парубками купати коні до ставу. Тимко Чичилович, наш товариш, розібрався і далі з фірманами на став плавати на конях. Та з ним сталася цікава пригода. Ледви віхав він у воду, як гарна біла кляч, на котрій він сидів, дістала скоботи і махнула з ним сполошена як стій додому через село до стайні. Всі гості сиділи саме у вуйка на ґанку, як голий Тимко влетів на Пеґазі до брами, перелетів поперед ґанок і залетів аж до стайні. Була то сензація немала і сміху доволі — а Франко над ставом аж клався зі сміху, бачучи ту пригоду Чичиловича.

Так прожили ми два роки, ставши нерозлучними товаришами і приятелями Франка.

По матурі перенісся Франко до Львова на університет і забрав зі собою і Ярослава Рошкевича до VII. кл. академічної ґімназії. Мені родичі не позволили переноситися до Львова і я лишився в Дрогобичі аж до матури.

З початку ми з Франком переписувалися і він присилав на мої руки ріжні книжки; одначе за те прийшлося мені потерпіти, бо коли він став у Львові визначним в колах молоді і соціялістом та приятелем Павлика, то зачали слідити його кореспонденцію і знайшли в мене аж в Дрогобичі. І так перед самою матурою зіхала до мене слідча комісія, забрала всі книжки й кореспонденцію Франка з моєї хати і мені грозило виключення з ґімназії). Але директором ґімназії був Керекярто, людина чесна і справедлива, то не допустив до того, сказав мені, що я можу до матури сідати і так я щасливо перейшов ґімназію.

Франко мешкав у Дрогобичі на бориславськім передмістї в одної старої жінки (в останній хаті) і там ми часто оба з Рошкевичем до нього заходили. При дуже нужденній лямпі читав він нам то свої поезії, то „Кобзаря" Шевченка, то дещо зі Словацького й Міцкевича, а деколи і славніших німецьких поетів. Узагалі любив розмови про славних людей та поетів, з котрими нас запізнавав та зацікавлював.

В році 1906 або 1907 дрогобицька ґімназія святкувала 50-літний ювилей свого істнування. Зіхалися давні ученики ґімназії і відбулося торжество при великім здвизі гостей в польськім „Соколі". Тут директор ґімназії Старомєйський зазначив у довшій промові, що та ґімназія видала м. ин. таку визначну індивідуальність, як Івана Франка, що підніс українську науку й письменство до світового значіння! Франка на тому ювилею не було.

Велдіж, 28. V. 1926.